

Fiatalok és a kábítószer az 1970-es évek Budapestjén ^[1]

„Ily módon fiatal lányok akaratát törték meg szexuális céljaik elérése érdekében”

„A nyugati országokkal való kapcsolataink kiszélesedésének melléktermékeként – fiatalok egyes csoportjainál – élénk érdeklődést tapasztalhatunk a kábítószer iránt. E jelenség fokozatosan erősödött, a főváros több kerületére és középiskolai tanulók jelentős számú csoportjára terjedt ki és napjainkban is tartós. Véleményünk szerint az érdeklődés fokozódását elősegítették az e témával kapcsolatban közzétett cikkek, közlemények és egyes filmek is.”

Bevezetés

Az alábbi dokumentumok egy 1974-1975-ös, a budapesti kábítószerhelyezettel kapcsolatos pártvizsgálat eredményeit, az ezzel kapcsolatos levelezést tartalmazzák. A forrásokra az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályának anyagában találtam rá. Áttekintve az 1970-es évtized PTO-s jelentéseit, e témáról több irat nem maradt fent ezen osztály anyagában. A kábítószerhelyezet, mint orvoslandó probléma aktualitását az adta, - mint ahogy Kisszékely Ödön rendőrorvos ezt az 1. számú dokumentumban részletezte - hogy az 1970-es évek elejétől a fővárosi fiatalok egyre nagyobb számban keresték a kábítószerhez hasonló bódultság elérésének lehetőségeit. Tették ezt annak ellenére, hogy ún. klasszikus drogokhoz (heroin, hasis, marihuána, kokain, lsd) nem jutottak hozzá.

A korban pálmásnak, majd szipuzásnak nevezett módszert a források részletesen ismertetik, akárcsak azt, mely gyógyszereket vettek be alkohollal együtt, hogy a kívánt bódultságot elérik. A gyógyszerekhez a fogyasztók recepthamisítással, kórházi lopással és gyógyszerházi betöréssel jutottak hozzá. A 2. számú dokumentum a Belügyminisztérium 1973-as, az ifjúkori bűnözés alakulásáról szóló jelentéséből a témára vonatkozó kivonatot. A nem kívánatosnak, deviánsnak tartott társadalmi jelenséggel kapcsolatos állami intézkedés a paternalista állam képviselői számára azt jelentette, hogy Aczél Györgynek is beszámoltak a jelenségről (3. számú dokumentum), ill. a problémával foglalkozó bizottság létrehozását sürgették. (4. számú dokumentum). Az Állami Ifjúsági Bizottság végül 1977-ben hozott határozatot „Tájékoztató és intézkedés a ragasztószer-szippantásról” címmel.

Magyarország 1965-ben csatlakozott az Egységes Kábítószer Egyezményhez. Az első, kábítószer fogyasztáshoz köthető hazai haláleset az 1969-es évhez köthető. A probléma intézményesülését mutatja az, hogy az első drogfogyasztó csoportokról az 1960-as évek végén írtak jelentéseket. Míg az évtized elején-közepén a galeri- és hippis jelenség számított deviánciának, a hangsúly az évtized végére áttevődött a kábítószer fogyasztásra. Az átmenetet jól mutatja, hogy az 1. számú dokumentumban a szerző rendőrorvos megemlítette a Nagyfa-galerit, melynek tagjai a jelentés szerint szintjén szedtek Parkánt, amely a legnépszerűbb olyan gyógyszer volt a korban, amelyre alkoholt fogyasztottak. A kábítószer használatot tehát a szocialista időszakban rendőrségi kérdésként rendőrségi kezelték, így elmaradt a megelőzés-gyógyítást-rehabilitációt szolgáló intézményrendszer kialakítása. A deviánsnak tartott jelenség egyik gyökerét a szocialista időszakban az 1968-as mozgalmakhoz, a diáklázadásokhoz, az ún. hippis életszemlélet megjelenéséhez is köthették. E forrásokban szerepel, hogy a korabeli drogfogyasztóknál nemcsak a szer közös élvezetének volt csoportképző identitása, hanem az ún. kispolgári életforma elutasításának is.

Kisszékelyi Ödön jelentése - mely egy budapesti drogfogyasztó csoport vizsgálatán alapult - még a Parkánfogyasztás virágkora, 1976-1977 előtt készült. A Parkán gyógyszer eredetileg Parkinson kórosoknak kezelésére alkalmazták. Parkánfogyasztó fiatalok arról számoltak be, hogy 2-4 tablettát bevétele esetén járásuk bizonytalanra vált, mintha lábuk a talajba süppedne, a járda hullámos lenne. Úgy érezték, mintha kis bogarakat látnának és a környezetük furcsává vált.

A szipuzás, mint módszer az 1970-es évtized végére került még inkább előtérbe, az 1980-as évek elején a köhögéscsillapítók (ún. kodeinszármazékok) kombinálása alkohollal, az 1980-as évtized közepétől a máktea-fogyasztás, ill. intravénásan Hydrocodin alkalmazása. Viszonylag kevés levéltári dokumentum maradt fent a szocialista időszakból a kábítószer fogyasztásra vonatkozóan, ezért is különlegese az itt közölt források. A kábítószerkérdés a korabeli médiában nem jelenhetett meg nyilvánosan, tabunak számított. Például Kisszékelyi Ödönnek a témáról 1973-ban készített rádióműsorát csak tíz év múlva adták le, Géczy János: Vadnarancsok című könyvének egy részlete nem jelenhetett meg a Mozgó Világban, akárcsak a Narkó-blues című kötet, mely hat évig hevert a kiadói asztalfiókban.

1985-1989 között 1587 beteget kezeltek kábítószer problémákkal a budapesti Kórány Kórház baleseti belosztályán. A BTK 282§-a, a „visszaélés kábítószerrel bűncselekmény volt, emiatt 1980-1988 között 658 embert ítéltek el. A Nemzeti Egészségvédelmi Intézet drogprogramja által végzett kvalitatív vizsgálat szerint 1989-ben kb. 27 ezer drogfogyasztó élt Magyarországon.

Az iratok jelzete: MOL M-KS 288. f. 21/1974. cs. 5. ö. e. (MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztálya)

Források

Orvosszakértő feljegyzése a budapesti kábítószerhelyezetről

Magyar Szocialista Munkáspárt Párt és Tömegszervezetek Osztálya
Baranyai Tibor elvtársnak

A budapesti kábítószerhelyezetről
(Feljegyzés)

Az elmúlt évekig a hazai orvostársadalom egyöntetű véleménye az volt, hogy hazánkban a kábítószerkérdés nem jelent különösebb problémát. A klasszikus kábítószerrel való kapcsolatában (Morphin, Opium stb.) valóban ez a helyzet. Az e készítményekkel való visszaélés hosszú évek óta állandó, viszonylag alacsony szinten áll. Néhány kivételtől eltekintve gyakorlatilag az egészségügyi dolgozók jutnak hozzá a kábítószerhez. 1972 elején észleltük első ízben, hogy a fiatalok körében terjed a Parkán nevű készítmény szedése. E gyógyszer nem kábítószer, de nagyobb adagban szedve, különösen fiatalokra, kábító- és hallucinogén hatású. 1972 áprilisától személyesen foglalkoztam egy kb. 70 tagú fiatalokból álló csoporttal, akik rendszeresen szedtek Parkánt. A Parkán mellett egyéb, a mindennapi gyógyászatban rendszeresen használt gyógyszereket is szedtek, melyek alkohollal kombinálva kábító hatásúak. (Seduxen, Pypolphen, Tardyl stb.) A vizsgálatok során az is tisztázódott, hogy a fiatalok nem tanulnak, nagy részük közveszélyes munkakerülő, gyakorlatilag promiscuitásban élnek. Káros ideológiát alakítottak ki, mellyel minden rend és szabály ellen foglalnak állást, saját maguk [!] által kialakított életmód elérésére törekednek. E csoport feldolgozása során a kapott adatok orvosi vonatkozásait közöltem az Orvosi Hetilap 1973. 15. számában, ill. az Idegyógyászati Szemlében. A nem orvosi vonatkozással kapcsolatban tájékoztattam a BRFK-t és a Legfőbb Ügyészséget. A későbbiek során a csoport több tagja ellen közönséges bűncselekmények miatt eljárás indult. Ugyanebben az időben a „Nagyfa galeri” néven ismert csoportosulás tagjai is szedtek Parkánt, több tagjuk ellen részben közönséges - részben politikai jellegű bűncselekmények miatt eljárás indult. Biztos adataink vannak ezzel kapcsolatban, hogy jelenleg is talán még több fiatal szed Parkánt Budapesten, mint 1972-ben.

A BRFK-hoz 1968-tól érkeztek bejelentések 1-1 iskolából ragasztóanyagokat szívó fiatalokról. (E ragasztóanyagok hatása az egészségre károsabb, mint a Parkán, egyébként kábító- és hallucinogén hatásuk hasonló. 1963 decemberétől egy négytagú munkacsoporttal kezdtem el a ragasztóanyagokkal kapcsolatos vizsgálatokat. Eddig elsősorban a VI. kerületi iskolák által bejelentett fiatalokkal, összesen mintegy harminc fiatalal foglalkoztunk. A legfiatalabbak 12 évesek, az átlag életkor 14 év. A BRFK-tól, továbbá a gyermekvédelmi osztálytól kapott adatok szerint Budapest minden kerületében elterjedt a káros szenvedély általános és középiskolák mellett az egyetemeken is. 1973 decemberében egy haláleset is történt ragasztószívás következtében. Tudomásom szerint az általunk vizsgált fiatalok közül többen részt vettek egy csoportosulásban, mely csoportosulásnak igazolt jellegű célkitűzései voltak. (E kérdéssel a Gyermekvédelmi Osztály foglalkozik.)

Az elmúlt időkig e problémával hivatalos formában semmilyen szerv nem foglalkozott. A ragasztóanyagokkal való visszaélés epidémiaszerű terjedése, továbbá a visszaélés egészségkárosító hatása és az egész jelenség társadalmi veszélyessége az illetékes szerveknél felhívta a figyelmet arra, hogy megfelelő preventív intézkedések szükségesek. A BRFK-tól és a Gyermekvédelmi Osztálytól kapott tájékoztatás értelmében jelenleg az alábbi elképzelések szerint próbálják megszervezni a preventiót:

1. Az általam készített tájékoztatót sokszorosítják és eljuttatják a kerületi rendőrkapitányságokra és Pártbizottságokra.
2. Gondosan regisztrálják a kábítószerrel kapcsolatos jelzéseket, és az összegyűlt anyagot a Gyermekvédelmi osztályon értékelik ki.

Tekintettel arra, hogy a kábító hatású készítmények egészen fiatal korban való alkalmazása nem minden esetben kerül a rendőri szervek tudomására, az alábbiakat javaslom:

1. Bizottság létrehozása látszik szükségesnek. E bizottságban a Pártapparátus, a KISZ, a BM képviselői mellett ideggyógyászok, pszichológusok [!] és szociológusok működnek.
2. E bizottság tervet dolgozna ki a szülők, a pedagógusok és az általános orvosok felvilágosítására, ill. tájékoztatására.
3. Megfontolandó a fiatalok megfelelő formában való felvilágosítása is.
4. Tekintettel arra, hogy mind a Parkánszedés, mind a ragasztószívás után előfordulnak átmeneti elmezavar állapotok, továbbá, mivel az elvonás hosszadalmas és megfelelő szakképzettséget igényel, célszerűnek látszik egy kórházi idegosztály kijelölése, mely profilját tekintve elsősorban a toxicoman esetekkel foglalkozna. (Lengyelországban és Nyugaton működnek ilyen osztályok.)

dr. Kisszékelyi Ödön r. o. alezr.

Budapest, 1974. március 15.

Belügyminisztériumi tájékoztató az ifjúkori bűnözésről

1. sz. melléklet

Részlet a Belügyminisztériumnak ifjú-kori[!] bűnözés 1973. évi alakulásáról szóló tájékoztatójából

„A nyugati országokkal való kapcsolataink kiszélesedésének melléktermékeként - fiatalok egyes csoportjainál - élénk érdeklődést tapasztalhatunk a kábítószer iránt. E jelenség fokozatosan erősödött, a főváros több kerületére és középiskolai tanulók jelentős számú csoportjára terjedt ki és napjainkban is tartós. Véleményünk szerint az érdeklődés fokozódását elősegítették az e témával kapcsolatban közzétett cikkek, közlemények és egyes filmek is.

Az 1960-as évek végén már akadtak olyan budapesti csoportosulások, melyek tagjai - zömmel külsőségekben utánozni igyekeztek a „hippiket”, majd azokat felfogásban és életvitelben is majmolták. Kábítószer fogyasztás [!] körükben nem volt tapasztalható, de kábítószer hatását keltő gyógyszerkezéseket, szeszitalal kombinált gyógyszerfogyasztást tapasztaltunk először.

Az utóbbi években jelentősen kiterjedt azoknak a gyógyszereknek, vegyszereknek a köre, melyekkel a fiatalok visszaéléseket követnek el - kábítószer illúzióját keltve - önmaguk egészségét károsítják és környezetükre negatív hatást gyakorolnak. E magatartásuk további következménye a negatív életvitelben, cinikus közönyösségben, antiszociális szembenállásban jelölhető.

Jelenleg a gyakorlatban az alábbi, kábítószer pótló módszerek ismereteseek:

A pszichés működésre ható gyógyszerek közül a Seduxen, Dorlotyn, Tardyl, valamint a Tardyl tablettákat alkohollal keverve, eufóriás állapot előidézésére fogyasztják. Arra is volt példa, hogy ily módon fiatal lányok akaratát törték meg szexuális céljaik elérése érdekében.

1972-ben észleltük először, hogy fiatalok egyes csoportjai az ideg- és elmegyógyászatban használatos Parkán tablettákat fogyasztják nagyobb adagban. E gyógyszerrel ugyancsak sikerül kiváltani az eufóriás, hallucinációs állapotot.

Először 1958-ban, majd 1972-ben, illetve 1973 őszétől folyamatosan észleltük fiatalok körében a kereskedelembe szabadon vásárolható benzoltartalmú ragasztóanyagok kábítószer pótló felhasználását. A ragasztóanyagok (Palma-Rekord, Palma-tep) esetében azok oldószerének belégzése okozza a részegséget, eufóriát, hallucinációkat. A fiatalok a ragasztóanyagot esetenként műanyag tasakba nyomják, majd abból annak gőzét lélegzik be. Tevékenységüket egymás között „pálmázás”-nak nevezik. Orvosszakértői vélemény szerint a ragasztóanyagok gőzének belégzése tudatzavart, kábult állapotot, látási, hallási zavarokat okoz. Adott esetben a ragasztóban lévő benzol koncentrált belégzése halált is okozhat.

Az ún. „pálmázás” különösen az elmúlt hónapokban terjedt el nagyobb mértékben a főváros egyes középiskolaiban, ipari tanuló intézeteiben.

Adataink szerint a fiatalok között valódi kábítószer fogyasztása még ma sem észlelhető, de ezirányú érdeklődésük fokozódott. Tekintettel azonban arra, hogy ismereteink szerint Olaszországban az elmúlt évben elterjedt a kábítószer fogyasztása, ismerve, hogy idegenforgalmunk nagy százalékát képezi [az] Olaszországból, különösen Budapestre érkező fiatal turisták száma, valamint ezeknek egyre szorosabb kapcsolata fiataljainkkal, a jövőben fennáll annak a veszélye, hogy ezúton valódi kábítószer megszerzésére is lehetőség nyílik.”

Budapest, 1974. április 27.

Javaslat szakbizottság létrehozására

(1974. július 8. PTO/436/2. Minisztériumok (piros tintás kézírással))

Budapest

Kedves Aczél elvtárs!

Több forrásból - köztük a mellékelt anyagokból - információt kaptunk az ifjúság körében jelentkező kábítószer-fogyasztás egyelőre szűkkörű és sajátos formájáról.

A Központi Bizottság illetékes osztályaival történt konzultáció után szükségesnek tartjuk, hogy e jelenségre nagyobb figyelmet fordítsunk, és egyben az alábbi javaslattal élünk: az Állami Ifjúsági Bizottság hozzon létre miniszterhelyettesi szinten egy szűkkörű szakbizottságot a következő tárcák bevonásával: Egészségügyi, Művelődésügyi, Belügy- és Nehézipari Minisztérium.

Feladata legyen:

- A nyilvánosság lehető legteljesebb kizárásával rendszeres és megbízható információgyűjtés,
- Javaslattétel a szükséges intézkedések megtételére.

Amennyiben az Állami Ifjúsági Bizottság elfogadja javaslatunkat, úgy kérjük, hogy a jövőben a helyzet változásairól és a tett intézkedésekről a szakbizottság tájékoztassa a párt- és a KISZ Központi Bizottság illetékes vezetőit.

Eltvársi üdvözléssel:

Jakab Sándor

Tájékoztató a „szipuzás” terjedéséről

KISZ Központi Bizottság
Agitációs- és Propaganda Osztály

Kézírással: Lássa P. elvtárs! A régebbi jelzés és az új együtt most már olyan dolog, hogy intézkedni szükséges! V.11. [olvashatatlan aláírás]

A KISZ KB titkárságának tudomására jutott, hogy néhány budapesti általános iskolában a gyermekek kábítószer hatását keltő vegyszereket használnak. A Titkárság döntése értelmében információkat szereztünk, és arról ezúton tájékoztatjuk az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályát.

Csáky Csaba elvtárs jelzése alapján megkerestük dr. Gusztus Erzsébetet és dr. Kisszékely Ödön elvtársakat, akik részben orvosi hivatásuk, részben társadalmi munka, ill. felkérés alapján foglalkoztak ezzel a problémával.

Elmondták, hogy tudomásuk szerint az elmúlt év novembere, decembere óta tapasztalhatók ilyen jelenségek a VI. kerület néhány általános iskolájában (bár korábban hallottak hasonló esetekről vidéki, főiskolai, egyetemi körökből, illetve a határőrségtől). Feltételezéseik szerint állami nevelőintézetből (Béke Nevelőotthon) jutott szakmunkásképző intézetbe, általános iskolákba (Hegedű, Bajza, Gorkij fasor, Labda utcai általános iskolák), középiskolákba (Teleki Blanka, Kossuth Zsuzsa, Kölcsey) és - hallottak erről is - egyetemre (ELTE). Elsősorban a VI. kerületben (Népköztársaság útja - Majakovszkij utca között [Andrássy út - Király utca]), kisebb mértékben a XIV. kerületben tapasztalhatók.

Az esetekben többségében 10-12 éves tanulóknál találtak ezzel, akik többsége dohányzott és szeszes italt (sör) is rendszeresen fogyasztott. Ezeknek a gyermekeknek rendezetlen a családi helyzetük: börtönviselt, krónikusan beteg szülei vannak, nagycsaládosok.

A kereskedelmi forgalomból beszerezhető ragasztóanyaggal (Pálma Rekord) érnek el hallucinációkat, eufóriás állapotot. A folyós tartalmú ragasztóanyagból lélegeznek be, gyakran úgy, hogy több tubust nylon zacskóba ürítenek, s ezt körbeadva szippantják be az illóanyagot. Jelzéseik szerint ezzel kezdik a gyerekek, később másra térnek át (alkohol-gyógyszer, Parkán tabletták).

A belélegzett vegyszer - rendszeres fogyasztás esetén, vagy túlzott adagban - idegrendszeri, máj- és vesebántalmakat okoz, komoly erkölcsi, világnézeti torzuláshoz vezet.

A jelenségre úttörővezetők figyeltek fel. A VI. kerületi Tanács kérte fel Kisszékely elvtársat szakértőnek, a VI. kerületi Nevelési Tanácsadó foglalkozott a problémával. A BRFK Ifjúsági-és Gyermeosztálya a kerületi rendőrkapitányságokat értesítette. Kisszékely elvtárs az MSZMP PB Párt- és Tömegszervezetek Osztálya számára készített jelentést.

A tudomásunkra jutott információk alapján javasoljuk, hogy a közvélemény teljes kizárásával vizsgálja ki az ügyet közösen a Belügyminisztérium, a Művelődésügyi Minisztérium és az Egészségügyi Minisztérium.

A vizsgálat során kiemelten kezeljék Budapestet, itt is a VI. és [a] XIV. kerületet. Vizsgálataik befejezésekor tegyék meg a szükséges intézkedéseket, erről értesítsék az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályát, a KISZ KB Agit[ációs] és Prop[aganda] Osztályát.

Budapest, 1974. május 9.

Barsi Tomaj
osztályvezető

Címkék:

[kábítószer](#) ^[2]

[Állami Ifjúsági Bizottság](#) ^[3]

[Egységes Kábítószer Egyezmény](#) ^[4]

[szippuzás](#) ^[5]

[Parkán](#) ^[6]

Kiadás: 10. évfolyam (2010) 5. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/fiatalok_es_a_kabitoszer_az_1970es_evek_budapestjen.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/fiatalok_es_a_kabitoszer_az_1970es_evek_budapestjen.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kabitoszer>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/allami-ifjusagi-bizottsag>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/egyseges-kabitoszer-egyezmeny>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szipuzas>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/parkan>